

Sakfrågepolicy

Antagen av Kristna Fredsrörelsens styrelse den 16 mars 2024

Vår vision och dess innebörd

Kristna Fredsrörelsen har en vision om fred i form av rättvisa, ett samhälle utan våld och ett hållbart sätt att leva. Med våld avser vi inte bara direkt våld, utan också strukturellt och kulturellt våld.¹ Vi står därför aldrig neutrala inför orättvisor, förtryck eller brott mot de mänskliga rättigheterna eller andra delar av folkrätten, vars principer vi ser som vägledande.

Ickevåld – att skapa fred med fredliga medel

Vi anser att visionen om fred bara kan förverkligas genom en strategi som bygger på ickevåldets principer. Ickevåld *handlar inte om att passivt acceptera* andras våld. Det går istället ut på att *arbeta aktivt* mot våld utan att själv använda våld. Avståndstagandet från våld är baserat på vår övertygelse, och forskning visar också att ickevåld är det mest effektiva sättet att omvandla konflikter så att de inte resulterar i våldsanvändning.

Konflikter är i sig en naturlig del av alla samhällen och mänskliga sociala sammanhang. När olika aktörer har oförenliga eller till synes oförenliga mål, så finns en konflikt som behöver hanteras. Konflikten kan i bästa fall – genom just fredlig omvandling – leda till lärande, utveckling och en mer rättvis och klok fördelning av gemensamma resurser. I sämsta fall leder den istället till polarisering, stigande spänningar och olika former av våld.

Fredlig konfliktomvandling kan åstadkommas på flera sätt. Kristna Fredsrörelsen talar huvudsakligen om två av dem: Ickevåldsaktion och fredsbyggande. Dessa fyller olika funktioner och kompletterar varandra. De har båda som mål att skapa rättvis fred, men med delvis olika tillvägagångssätt. Där ickevåldsaktion ofta eskalerar konflikt för att stärka den svagare partens förhandlingsposition och tydligt tar ställning mot förtryck, så handlar fredsbyggande snarare om medling, dialog, avspänning och förebyggande eller de-eskalering av konflikter. Ickevåldsaktion möjliggör en omfördelning av makt, från dem som tidigare hade mer makt till dem som vill förändra status quo. Fredsbyggande möjliggör relationer och samtal över konfliktgränser och institutionaliserade lösningar på konfliktens grundorsaker. Ickevåldsaktion och fredsbyggande kan och bör strategiskt kombineras för att åstadkommas hållbar, rättvis fred.

¹ *Direkt våld* är beteenden som på ett direkt sätt hotar liv. Fysiskt våld, sexuellt våld och psykiskt våld ingår här. *Strukturellt våld* är de systematiska sätt genom vilka vissa grupper av människor får sämre förutsättningar och tillgång till möjligheter, varor och tjänster som de behöver för att tillgodose sina behov. Det kan vara både lagliga hinder och andra strukturella orättvisor. Fattigdom och strukturell diskriminering hör till den här kategorin. *Kulturellt våld* är sociala normer och attityder som får det direkta och strukturella våldet att verka ”rätt” eller åtminstone acceptabelt. Rasistiska, misogyn, homofoba och funkofoba föreställningar om människors olika inneboende förmågor och värden är alla exempel på kulturellt våld.

Vårt ställningstagande i olika sakfrågor

Vår rörelse vill vara en inkluderande gemenskap och rymmer olika förhållningssätt på hur freden uppnås, alltifrån radikalpacifism till en mer pragmatisk inställning i frågan kring huruvida våldsanvändning kan vara berättigad i särskilda situationer. Det som förenar Kristna Fredsrörelsen är en längtan efter fred och en värld utan våld, baserad på rättvisa.

- Aktivt ickevåldsmotstånd mot förtryck

Kristna Fredsrörelsen stödjer och samarbetar med civila aktörer som med ickevåldsliga medel gör motstånd mot en förtryckande makt, politik eller regim, exempelvis genom olika former av protester, ickesamarbete och interventioner. Det finns många exempel från historia och nutid då ickevåldsmotstånd använts framgångsrikt i kampen för fred och mänskliga rättigheter, två av dessa är medborgarrättsrörelsen i USA och självständighetsrörelsen i Indien. Som modernare exempel kan bland annat nämnas flera ickevåldskampanjer i Central- och Östeuropa, jämte den kvinnorörelse som var starkt bidragande till ett stopp på inbördeskriget i Liberia i början av 2000-talet.

Det finns också vetenskaplig evidens – bland annat från forskning av Harvardprofessorn Erica Chenoweth – för att aktivt ickevåldsmotstånd historiskt sett varit mer effektivt än våldsamt motstånd mot exempelvis förtryck och ockupation.

- Militär och väpnade grupper

Kristna Fredsrörelsen tror inte att hållbar fred och säkerhet nås genom våld och vapen. Därför tar vi avstånd från användande av väpnat våld *som medel för att uppnå politiska mål, inklusive som motståndsstrategi*. I samband med väpnade konflikter uppmärksammar och kritiserar vi brott mot folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten som sätter spelregler för hur väpnade aktörer – såväl nationella militära som irreguljära väpnade styrkor – ska respektera civilbefolkning som befinner sig i områden där väpnade stridigheter pågår.

- Våld i självförsvar (inklusive vapenstöd och annat våldsinriktat stöd till självförsvar)

Kristna Fredsrörelsen tar avstånd från användande av väpnat våld *som medel för att uppnå politiska mål*. Vi verkar aktivt för att uppmärksamma ickevåldsliga medel och förespråkar att de används. Vi står samtidigt bakom folkrätten som bekräftar rätten till självförsvar i händelse av väpnat angrepp, men med målet att så snart som möjligt hitta andra medel för att återställa fred och säkerhet.

På motsvarande sätt är Kristna Fredsrörelsen negativ till vapenleveranser och annat våldsinriktat stöd till parter i en konflikt. I grunden bidrar sådant stöd till att väpnade konflikter förlängs och fler människor dör eller skadas, jämte ökad materiell förstörelse. Vapnen riskerar också att bidra till våld även efter att kriget upphört. Kristna Fredsrörelsen

har ett djupt våldskritiskt perspektiv men också ett rättvise- och maktperspektiv. Det betyder bland annat att vi lägger ansvaret för en aggression på den part som gör en militär invasion. I fallet Ryssland och Ukraina innebär det att vi har förståelse för en önskan om vapenstöd i självförsvars syfte från den aktör som i enlighet med folkrätten valt att utöva självförvar med användande av våld. Vi är också medvetna om att ett effektivt ickevåldsförvar kräver träning och resurser, och därför behöver byggas upp *innan* behovet av akut självförvar uppstår.²

- Militära interventioner

Militära interventioner innebär militära insatser med trupper i andra länder. Detta inkluderar även "humanitära interventioner" i skyddssyfte som går under FN:s säkerhetsresolution Responsibility to Protect (R2P).

Militära interventioner i skyddssyfte är kostsamma både i liv och resurser, och ger sällan stabilitet eller hållbara resultat. Kristna Fredsrörelsen tror inte att våld leder till fred utan istället bidrar till ökat våld och våldskultur. Kristna Fredsrörelsen tror på ickevåld som mål och metod. Icke våldsliga metoder, preventivt arbete och diplomati har genom historien visat sig vara hållbara, fredliga, säkra och effektiva medel att nå fred och säkerhet. Kristna Fredsrörelsen vill belysa och diskutera alternativ till militära interventioner. Se även punkten om våld i självförvar ovan.

- Ockupation

Ockupation regleras av folkrätten och innebär att en främmande statsmakt har tagit kontroll över ett territorium. Om ockupationen är ett resultat av en väpnad attack eller annektering av ett territorium utan ett föregående fredsavtal och/eller folkomröstning är det fråga om en olaglig ockupation. Enligt folkrätten är ockupation något som förväntas pågå under en begränsad tid och är inte ett permanent tillstånd. Detta medför att ockupationsmakten exempelvis inte har rätt att utnyttja det ockuperade territoriets resurser.

Kristna Fredsrörelsen har som utgångspunkt att olagliga ockupationer ska upphöra och stödjer ickevåldsligt arbete med detta syfte.

- Allmän och total nedrustning

Kristna Fredsrörelsen är en ickevåldsorganisation som inte tror att hållbar fred och säkerhet uppnås genom våld och vapen. Allmän och total nedrustning av det militära försvaret är därför en självklar vision att sträva efter. Som viktiga steg på vägen mot en total nedrustning ser vi en stegvis minskning av befintliga militärmakter och vapen. Ett

² Sakfrågepolicyen gäller generellt och gör inte skillnad på olika geografiska områden. Att Ukraina nämns uttryckligen i detta avsnitt beror på att Kristna Fredsrörelsens ställningstagande rörande just Ukraina frekvent efterfrågas för närvarande.

konfliktomvandlingsperspektiv på frågan innebär att det inte räcker för Kristna Fredsrörelsen som ickevåldsrörelse att bara vara emot vapen och våld, utan vi behöver också visa på alternativ, även när det gäller konkreta frågor. Därför vill vi utforska alternativ till den militära försvarsnormen. Omställning av produktion från vapenexport till fredsexport, ett ökat fokus på civilt motstånd som försvarsstrategi och att ersätta värnplikten med en samhällsplikt är exempel på möjliga vägar att rusta upp civilt för att kunna rusta ner militärt.

- Civil olydnad

Civil olydnad innebär att ifrågasätta orättfärdiga system och orättvisor genom att med ickevåldsliga medel bryta eller utmana lagar, där målet är att påverka såväl enskilda människor som regeringar för att få till stånd förändringar. Exempel på aktioner kan vara att demonstrera på ockuperat område eller att avrusta vapen på en vapenfabrik. Civil olydnad förutsätter öppenhet och att de som genomför en aktion är beredda att bli rättsligt prövade och ta sitt eventuella straff.

Kristna Fredsrörelsen förespråkar ingen allmän princip om att alla aktioner som innebär civil olydnad är bra eller dåliga, men betraktar metoden i sig som legitim och ibland nödvändig. Vi vill vara ett forum för dialog och fördjupning om ickevåld och bedömer från fall till fall om en aktion, kampanj eller liknande är i linje med organisationens vision och arbetssätt.

- Vapenvägran

Att vägra vapen av samvets skäl är en mänsklig rättighet. Kristna Fredsrörelsen ser också vapenvägran som ett viktigt ställningstagande mot militarism och stödjer dem som på detta sätt står upp för ickevåldsliga sätt att hantera konflikter.

Rätten till vapenvägran har historiskt varit en av Kristna Fredsrörelsens viktigaste frågor, både i Sverige och på internationell nivå via nätverk som vi medverkat i. I takt med det svenska militära försvarets pågående upprustning och medverkan i Nato har den svenska värnplikten och frågan om svenska vapenvägrare på senare tid kommit att bli mer aktuell igen.

- Svensk vapenexport och internationell vapenhandel

Internationell vapenhandel är en viktig drivkraft bakom militär upprustning och bidrar till att förvärra och förlänga väpnade konflikter, samt legitimera förtryck. Det gäller även den svenska vapenexporten. Därför stödjer Kristna Fredsrörelsen arbetet med att reglera vapenhandeln på nationell och internationell nivå. FN:s Arms Trade Treaty reglerar den internationella vapenhandeln. Det finns även konventioner kring särskilda vapen, samt FN:s Program of Action on Small Arms and Light Weapons. Vi ser det som viktigt att arbeta för att minska de destruktiva effekterna av vapen i största möjliga mån. Vårt arbete för att skärpa vapenlagstiftning på alla nivåer är en del av ett större arbete för en värld utan våld och vapen.

- Asylrätten

Att söka asyl är en mänsklig rättighet. De stater som skrivit under FN:s flyktingkonvention är skyldiga att se till att flyktingar som vill söka skydd får göra det. Den som ansöker om asyl har rätt att få sina skyddsskäl prövade i en rättssäker asylprocess. Vi förespråkar en generös tolkning av asylrätten.

Att flyktingar tvingas lämna sina länder ser Kristna Fredsrörelsen som ett resultat av att interna och externa strukturer omöjliggör ett säkert liv i hemlandet. En starkt bidragande orsak till att människor drivs på flykt är exempelvis den internationella vapenhandeln och dess negativa säkerhetspolitiska konsekvenser.

- Nato

Kristna Fredsrörelsen anser att Nato har en negativ inverkan på hållbar fred och säkerhet. Det är en allians som bygger på våldsanvändning och hot med kärnvapen, vilket står i strid med rörelsens arbete för och ideologi kring nedrustning. Kärnvapenhot i sig är dessutom oförenligt med folkrätten. Vi motsätter oss därför att Sverige är medlem i Nato.

Ett svenskt Nato-medlemskap kommer också att påverka Sveriges internationella trovärdighet på ett negativt sätt. Möjligheten att som alliansfritt land spela en konstruktiv roll i fredsförhandlingar försvinner och Sveriges anseende som framträdande förespråkare av folkrätt riskerar att undermineras.

Vad gäller Sveriges medlemskap i Nato förespråkar Kristna Fredsrörelsen ett kritiskt och självständigt svenskt förhållningssätt inom försvarsalliansens ramar. Sverige bör också vara tydligt med att inte tillåta kärnvapen på svenskt territorium.

- Säkerhetspolitiska prioriteringar

Idag domineras svensk och internationell säkerhetspolitik av militära frågeställningar kopplade till staters säkerhet. Samtidigt råder det stor enighet bland freds- och konfliktforskare om vikten av förebyggande insatser – där andra perspektiv än de militära står i centrum – för att undvika att konflikter blir våldsamma och övergår i krig. Det handlar till exempel om bistånd med tydligt rättighetsperspektiv, människorättsfrämjande arbete av olika slag och andra insatser för att förebygga kriser som riskerar att utvecklas till våldsamma konflikter. Tillsammans kan detta bidra till den hållbara, positiva fred som Kristna Fredsrörelsen eftersträvar.

Ovan nämnda säkerhetspolitiska snedbalans återspeglas också i fördelningen av ekonomiska resurser, såväl i Sverige som internationellt. Kristna Fredsrörelsen vill se betydligt större satsningar på förebyggande insatser och förespråkar därför en kraftfull omfördelning av ekonomiska resurser från militära till andra säkerhetsrelaterade områden.

- Kärnvapen

Kärnvapen innebär ett enormt säkerhetshot. Idag existerar cirka 12 500 kärnvapen i världen, vilket utgör ett konstant hot om global ödeläggelse, radioaktiva föroreningar och förödande climateffekter – vare sig de utlöses av misstag eller med mening. Kärnvapen har även använts i krigföring med förödande konsekvenser, och mer eller mindre tydliga hot om förnyad kärnvapenanvändning har uttalats av Ryssland i samband med dess folkrättsvidriga angreppskrig mot Ukraina. Att hota med kärnvapenanvändning strider i sig mot folkrätten.

Kristna Fredsrörelsen stödjer nedrustning och förbud av all världens kärnvapen, och menar att kärnvapen måste förstås från ett humanitärt perspektiv och det mänskliga lidande de skapar. Vi uppmanar Sveriges regering att ställa sig bakom FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Som ett steg på vägen mot total kärnvapenedrustning verkar vi för att kärnvapenmakterna ska förbinda sig till principen om *No First Use*, det vill säga att aldrig själva initiera användandet av kärnvapen. Vi verkar också – i ljuset av Sveriges Nato-medlemskap - för att inga kärnvapen ska placeras i Sverige.

- Konfliktkänslighet inom handels- och miljöområdet

Kristna Fredsrörelsen anser att alla företag bör agera utifrån ett konfliktkänslighetsperspektiv och verka för att minska sin negativa påverkan respektive öka sin positiva påverkan på konflikt i de kontexter där verksamheten genomförs.

Ett konfliktförebyggande, konfliktomvandlande perspektiv behöver genomsyra svensk handelspolitik – inklusive stödet till svenska företag i utlandet – och miljöpolitik, till exempel i frågor som rör så kallade gröna investeringar. Frågan om klimaträttvisa och dess säkerhetspolitiska beröringspunkter bör också uppmärksammas och ges tyngd i dessa sammanhang.